

Ain Gozrin G'zaira

Jan. 30, 1994

עלים לתרופה (אגרת הגאון ר' אליהו מווילנא)

Mother, Wife and Daughter should Get Along

יודאי כולנו אם ירצה בעל הרחמים, וגם באתי לבקש לאשהי שחכבר את אמי כמה שכתב בתורה בפרט לאלמנה שעון פלילו מאד לצערה אפילו בתנועה קלה, וגם לאמי בקשתי שיהא שלום בין שניכם ואשה את רעותה תשמה בדברים טובים כי זה הוא מצוה גדולה לכל אדם, ושואלין לאדם בשעת הדין וכו' המלכת את חבירך בנחת רוח הרי צריך שימליכוהו ובה רוב התורה לשמח לאדם ואף אם תעשה אחת שלא כהונן תמחלו תהיו למען ה' בשלום. וכן לאמי בקשתי שתדריך את בני ובנותי בדברים רכים שיקבלום ותשגיח עליהם. ולבני ולבנותי אני מצוה שיכבדו אותה וגם ביניהם לא ישמע ריב וכעס כלל אלא הכל שלום ובעל השלום יתן לכם ולבני ולבנותי וחתני ואחי וכל ישראל חיים ושלום:

Do Not Let Daughter go to Shul

באים מזה וגם בתך יותר טוב שלא תלך לבית הכנסת כי שם רואה בנדים טובים ומתקנאת ומספרת בבית ומתוך זה באים ללשון הרע ולשאר דברים אלא תרבק במוסר תמיד ואל תקנא בעולם הזה כי הכל הבל מעשה תעתועים שבין לילה היה כי אם יעלה לשמים שיאו וגו' [איוג כ'] כי לא לעולם חוסן ואם נזר וכו' [משלי כ'] ואף בשעתו היא הבל אין בו ממש ומאוס ובוזי בעיני כל בעל שכל אוי ואבוי למי ששונה בו, ותקנא ביראת

1) Manhattan Eiruv

שו"ת הר צבי אורח חיים ב סימן כד

זה כמה שנים שנתפרסם התעוררות ע"י רבנים גדולי תורה לעשות תיקון עירובין במנהטן - ניו יורק שהיא מרובה באוכלוסין של אחב"י והפירצה בנוגע לאיסור הוצאה בשבת גדולה מאד. אחרי אסיפות של גדולי תורה לא באו לעמק השווה. וכדרכה של תורה יש מיימינים ומשמאילים, ובין המשמאילים יש שתיים שהם הרבה, יש שחוששין מפני שלפי דעתם אין כאן מקום לתיקון עירובין מפני שיש כאן חשש רה"ר דאורייתא, ויש גם אלה שחוששין שהתיקון לא יצא לכל הדעות, ויש ג"כ שהם מודים שהתיקון נעשה כפי הדין, עכ"ז הם חוששין מפני תקלה צדדית שיכולה לצאת ע"י התיקון, היינו שע"ז ישכח מההמון כל עיקר איסור ההוצאה, ע"ד שאמרו הראשונים דהוצאה מלאכה גרועה היא, ומכאן יבואו להתיר גם במקומות שאין שם תיקון עירובין כלל. והנה זה מקרוב היה כאן בפעיה"ק ידידי הגאון הר"מ כשר שליט"א ומדי דברי בו בענין זה דרש ממני שגם אני אכתוב חל"ד בענין זה העומד שם על הפרק. ואמרתיו לו שלפי מצב בריאותי קשה לי להכנס ביער שאין לו תחומין ובפרט לדון בהרבה פרטים שהם סמויים לי מן העין ואין דומה שמיעה לראיה. רק כלפי אלה הגדולים שבאמת מודים הם שיש דרך לעשות תיקון עירובין ולהרים מכשול מדרך עם ד', אלא שהם נמנעים מחשש תקלה צדדית שאפשר לצאת מתיקון זה שאחרים יחשבו הואיל והותרה הותרה גם בלי תיקון, על פרט זה הסכמתי לכתוב, שמלבד שכבר אמרו הראשונים שאין לנו לגזור גזירות מעצמנו, הנה עדיפא מינה מצינו גם ככה"ג שאין כאן גזירה חדשה, והענין הוא שכבר גזרו עליו אלא שנשתייר חלק ממנו שבשביל איזה טעם לא הכניסוהו בכלל הגזירה ושוב בטל הטעם עד שגם פרט זה שייך לכלל הגזירה, מ"מ אמרינן דאין לנו להוסיף על הגזירה, וכמו שכתב המג"א (סימן שא ס"ק נח) בהא דמסתפק באלונטית, שכתב דאע"ג דבזה"ז אפשר בלי רחיצה הול"ל דאסור להסתפק, מ"מ כיון דלא גזרו בימיהם אין לנו להחדש גזירה, והביא ראיה מהב"י (סימן יג), ואע"פ שבחידושי רע"א תמה על הב"י, מ"מ אין דברי הב"י נדחים וכדמשמע מהמג"א שמביא ממנו להלכה למעשה...

וכדי לפרסם עושי מצוה כדאי להודיע דברי תשובת החת"ס (או"ח סימן צט) וז"ל: שאל ממני ידידי הרב נ"י לברר לו בראיות מדברי חז"ל שראוי ונכון לכל קהל עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם לתקן מבואותיהם בתיקונים צו"פ או שארי תיקונים כיוצא בו כדי שלא יכשלו רוב המון עם בהוצאה מרשות לרשות ביום ש"ק. דבר זה אין צריך לפנים ולראיה והוא מן השכל ומן המבואר להדיא בדברי חז"ל השכל מחייב באשר ידוע ששמירת יום שבת"ק מעשות כל חפץ הוא אצלנו ממצות הראשיות ומי שאינו משמר כהלכתו הרי הוא ככופר ומומר בכל התורה כולה כמבואר בעירובין ס"ט ע"א,, ואנו מצוין על הקטנים שלא להרגילם

בחילולי שבת... וכן אסור להרגילם בחילול שבת ומועד אפילו בדברים שהם משום שבות,, וא"כ כל בר דעת ישפוט בשכלו שא"א בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל בני ביתם הקטנים וגם לא נשותיהם וחלושי דעת לשמרם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתם החוצה דברים קטנים ומטפחת וקטנים ופתח בידם וכמה צער ודוחק יסבלו הגדולים הנזהרים ובפרט בענין תפלה בביהכ"נ ביום ש"ק בהבאת הסידורים להתפלל מתוכו וטליתים וכדומה עט"ז (סימן שמו סק"ו) וא"כ השכל הפשוט גזור שראוי ומחוייב לתקן החצרים והמבואות בעירוב המתיר טלטול,, עיי"ש שמציין לביצה (ט"ז ע"ב) דהוא מדרבנן שהחמיר מלערב ביו"ט שחל בע"ש אמרו שהוראתו הוא קלקולא יעו"ש שמפליג הרבה בחיוב עירובין וכתב שדבר זה מוטל על הרב והת"ח שבעיר לתקן המבואות ואם לא מכשול וקולר העם על צוארו יעו"ש.

וז"ל בעל מאורות נתן (להגאון הראב"ד בקה"ק ווארשא) בספרו (סימן ח) ובעת שעסקנו בתיקון העירוב דפה ווארשא שמח מאד הרב הגאון החסיד המפורסם מו"ה יצחק מאיר נ"י אשר יש מקום שם לסמוך על תשובת מהר"ט, הגם שיש לפקפק הרבה בת' מהר"ט, עם כל זה בשעת דחק גדול כמו פה ק"ק ווארשא בודאי כדאי הגאון מהר"ט לסמוך עליו, עכ"ל.

הרי דאף שלמעשה היה מפקפק בדינו של מהר"ט עכ"ז בשביל תיקון עירובין של עיר גדולה שמח וסמך ע"ז מפני הדוחק, א"כ מכש"כ במנהטן שהנחיצות לתיקון עירובין גדולה עד מאד, בודאי כל המסייעים למצוה רבה זו זכות הרבים תגן עליהם - על העושים והמעשים.

2) Fleishig Bread

חמדה גנוזה סימן עז

ע"ז ולעשות עונה ולכונה בחוכה אליה או בשר שכן טאחם חוששין מי גזריק שמא ישייר פתיחין ויאכלם עם הגבינה - אל תחוסו שכל דבר שלא גזרו רבותינו הראשונים אץ אנו גזרים שאפי' לזר שיש לחוש לו יותר מזה ויש בדבר להחמיר ואין אנו חוששין - ואפי' לא היו גזריק לא מה שגזרו אנשי כנסת הגדולה ודנין גדולין שהיו אמרו חכמי' בכמה מקומ' בזה לגזירה לא גזריק דא"כ נתמלא גזירות ומעשים בכל יום עושין כן ולא מיחו בידם רבותינו הראשונים ואי קשי' הא דאמר ר' לוי ר' יואשע בן לוי לבנים יומא קמא לא תלושו בחלבא ומסאק' בחלבא וקרינין כדאמר רבינא כעין תורא שרי הכא נמי דר' יואשע בן לוי בחלבא ויומא קמא דמג המטית ולא משום דמנה עניה בעיקר בשאר ימי הפסח שרי אלא דווקא כעין תורא כי היכי דהו' לכו הכירה הכי בשאר ימות הפסח לא תישיק :

3) Matza with Wine, Oil, etc.

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה כ

מותר לתת התבלין והשומשומין והקצח וכיוצא בהן לתוך הבצק, וכן מותר ללוש העיסה במים ושמן או דבש וחלב או לקטף בהן, וביום הראשון אסור ללוש ולקטף אלא במים בלבד, לא משום חמץ אלא כדי שיהיה +דברים ט"ז+ לחם עוני, וביום הראשון בלבד הוא שצריך להיות זכרון לחם עוני.

השגת הראב"ד/ מותר לתת התבלין והשומשומין והקצח וכיוצא בהן לתוך הבצק, א"א זהו על דרך הרב ז"ל שסמך על דברי ר"ע /פסחים/ (לו) שאמר לשתי לר' אליעזר ור' יהושע ביין ושמן ודבש ולא אמרו לי דבר ועל דברי ריב"ל (שם/פסחים ל"ו/) שאמר כן לבניו מיומא קמא ואילך לושו לי בחלבא, ואני אומר אולי לא נאמר כן אלא בזרזים שהיו אופין אותה מיד אבל להתיר לכל אדם כשאר עיסות לא וכן עיקר.

מגיד משנה הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה כ

מותר לתת התבלין והשומשומין וכו'. תוספתא:

וכן מותר ללוש העיסה ביין ושמן וכו'. זה כדברי ההלכות שהעלו פ' כל שעה שהלכה כר"ע דאמר (דף ל"ו). מותר ללוש עיסה ביין ושמן ודבש אע"פ שיש עמהם מים לפי שאע"פ שהן מחמיצין עם תערובת המים אין ממהרין להחמיץ יותר מהמים לבדן ואין צריך לומר לקטף שמוותר חוץ מיום ראשון שצריך לחם עוני כמו שמפורש בהל בארוכה. וכן הוכיחו קצת מפרשים האחרונים ז"ל וכן עיקר. ופירש"י ז"ל יום ראשון לילה הראשון וכן נראה מדברי רבינו לפי מה שכתב פ"ו וכן הוא בירושלמי אמר ריב"ל אותו כזית שאדם יוצא ידי חובתו בפסח צריך שלא יהא בו משקין ע"כ. ובהשגות ואני אומר אולי לא נאמר כן אלא בזרזים שהיו אופין אותה מיד אבל להתיר לכל אדם כשאר עיסות לא וכן הוא עיקר עכ"ל. ואני אומר אין לנו לגזור גזרות מדעתנו אחר דורות הגאונים ז"ל:

4) Katlanis

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה לא

אשה שנשאת לשני אנשים ומתו, לשלישי לא נשוא ואם נשאת לא תצא, ואפילו נתקדשה יכנוס, ולא ישא ישראל עם הארץ כהנת שזה כמו חילול לזרעו של אהרן, ואם נשא אמרו חכמים אין זווגן עולה יפה אלא מת בלא בנים או מת הוא או היא במהרה או קטטה תהיה ביניהם, אבל תלמיד חכם שנשא כהנת הרי זה נאה ומשובח הרי תורה וכהונה כאחד.

שו"ת הריב"ש סימן רמא

אלה"ר מנחם הארוך נר"ו תנוה דעתך שהנחת את דעתי בתנחומיך, יוסיף השם על שנותיך ויאריך את ימיך, וימלא משאלות לבך ויפיק את זממך, יגדיל בריאותך וירבה את שלומך, אמן.

שאלת להודיעך דעתי בענין קטלנית, אי אמרינן דאם נשאת לא תצא, כדעת הרמב"ם ז"ל, או לא; ואפילו לדבריו, אם התרו בו ב"ד והמרה את פיהם, אם כופין אותו להוציא מההיא משנה דפרק ל אחין, ואם לא התרו בו והתרו בה, מהו. גם אם מת אחד מהם במגפה, אם דעתי לדונה בקטלנית גמורה, או אם יש לחלק.

תשובה: אע"פ שדעת הרא"ש ז"ל שכופין אותו להוציא, דחמירא סכנה מאסורא, וכמו שב"ד חייבין להפריש האדם מאיסור, כך חייבין למונעו שלא יפשע בעצמו, כמ"ש זה משמו בספר אבן העזר (סי' ט'). מ"מ, דעת הרמב"ם ז"ל נראה יותר נכון; +ב"י אה"ע סי' ט, בד"ה ומ"ש בשם+ שכיון שלא מצינו זה בגמרא, רק: לא תנשא, דמשמע לכתחלה דוקא; כהנהו דבשלהי פרק כיצד (כ"ה), דמסיק בגמ' דאם נשאת לא תצא, דכל ברננה לא מפקינן; הכא נמי, דקתני: לא תנשא, לכתחלה הוא. ואין לנו להוסיף על גזרות של דבריהם. ולא מצינו בשום מקום שהזכירו הקטלנית עם אותן שכופין אותן להוציא, אע"פ שהזכירו שם מוכה שחין, דהוי נמי משום סכנתא. כדאמרינן בכתובות (עז:), דאע"ג דאמרה דדיירנא בהדל, לא שבקינן לה, אא"כ אמרה: דיירנא בהדיה, בסהדי; והיינו טעמא, דשאני מוכה שחין, כיון שהתשמיש קשה לו וממיקתו, הרי סכנתו ברורה; כמו שאם יהלך איש על הגחלים רגליו תכוינה. אבל בקטלנית, אין הסכנה ברורה, אלא שאנו חוששין לה, כיון שהחזקה; ולשון הכתוב הוא, כי אמר: פן ימות גם הוא כאחיו. ולא דמי למאי דאמרינן בפ' החולץ (לו:), גבי מעוברת חבירו ומינקת חבירו, דאם נשא, יוציא בגט; שאני התם, שחכמים עשו חזוק לדבריהם לתקנת הולד; שאם לא כן, כל א' הי' נושא מעוברת חבירו ומינקת חבירו, ולא הי' חושש לולד. אבל כאן, די אם אסרוה עליו, וכל אחד יחוש לעצמו. ועוד, דהתם יכול לחזור ולכנס, לכשיגיע זמנו. ואע"ג דאף באשת כהן, שאין יכול להחזירה, אמרינן נמי: יוציא, היינו משום דלא פלוג רבנן, וגם, שיכולה לינשא לאחר, אחר ימי הנקה. אבל גבי קטלנית, שאיסורה שוה בכלל, לא החמירו עליה כל כך, משום ספק סכנה, להוציאה אחר שנשאת. ועוד נראה קצת סעד לזה, מדאמרינן בסוף פ' כיצד (כו), במתניתין: וכולן שנשאו לאחרים, ונתאלמנו, או נתגרשו, מותרות להנשא להם; ואמרינן עלה בגמ': קס"ד מיתה אמיתה וגרושין אגרושין, לימא מתניתין דלא כרבי, דאי כרבי, הא אמר: בתרי זמני הויא חזקה, כלומר: והיכי קתני מתניתין: מותרות להנשא להם? דהא, אע"ג דפקע מיניהו אסור החשד, הרי בא עליהן איסור קטלנית; ומתריצין: לא, מיתה אגרושין, וגרושין אמיתה; כלומר: הא מיתה אמיתה, אע"פ שנסתלק מהן אסור החשד, עדיין אסורות להנשא להם מחמת אסור קטלנית ומשמע, שאין אסור זה גדול מאסור הראשון, וכמו שבאסור הראשון, של חשד, אין האסור אלא לכתחלה, כדמוכחינן התם ממתני, גם אסור הקטלנית אין אסורו אלא לכתחלה. גם הרשב"א ז"ל הסכים בתשובה לדעת הרמב"ם ז"ל, שאם נשאת לא תצא.

5) Kitniyos

פרי חדש אורח חיים סימן תנג ס"ק א

תנג א ויש אוסרין אע"פ שהדבר פשוט בש"ס להחיר מ"מ אסרוס משום דלנן מעשה קדרה וקטנית מעשה קדרה נזירה הא אטו הא וזה קיימה שאחר שנסת' הקלמוד סכנוור נזירות מדעתינו ומלאחי להס סעך מהא דאמרינ' כ"ש רב פפי שרי ליה לזורדקי לבי ריש גלותא לממח' קדרה בחסיכי אמר רבא איכא דכרי כהאי מילתא נזוכחא דשכיחי ענדי והעלו בתו' כפי' הערוך דחסיכי הוי קומח של ערש'ס אלמ' אפילו דהוי מיכי קטנית כיון דענדי מוולגין נמוזות אין להחיר להס ואמרינ' בניי בספ' ק' דנביה ללנבי א"י דאית להו ענדי דמוזולי אין כותשין אפילו במכתש